CUDES JOURNAL
CURRENT DEBATES IN SOCIAL SCIENCES

Koçak, E. (2023). Ulusal ve Uluslararası Hukukta Sığınma ve Sığınma Hakları. *Journal of Current Debates in Social Sciences*, 6(2), 187- 197.

Research Article

Ulusal ve Uluslararası Hukukta Sığınma ve Sığınma Hakları

Asylum And Asylum Rights in National And International Law

Esmeray KOÇAK
Silivri Necip Sarıbekir MTAL
kocakesmeray@gmail.com
ORCID: 0000-0002-3293-2860

DOI: http://dx.doi.org/10.29228/cudes.73991

Article Info

Received: 01.12.2023
Accepted: 18.12.2023

Keywords: Migration, Human Rights, Asylum, Asylum Seeker, Asylum Rights

Abstract

Globalization, wars, economic and social effects accelerate the migration movements around the world, affecting structural problems and various factors (capital, trade, information, human circulation, etc.), making it necessary to update international cooperation and national borders and borders. People and masses migrate by leaving their places of residence for voluntary or compulsory reasons. This study examines the right to asylum and asylum, which is the most humane dimension of migration for forced reasons, in the context of nationally and internationally accepted protocols and agreements. Asylum movements and the right to asylum, which carry actual risks in international practices, are expected to be protected by the states and produce solutions. In this context, the United Nations Charter, the Universal Declaration of Human Rights, the 1951 Geneva Convention on Refugees and the legal texts accepted in international law have been examined. Due to the fact that Turkey has been exposed to various migrations for many geographical, historical and cultural reasons, it has gone to re-creation or updates in its legal texts. In the study, the laws and regulations made in Turkey's domestic law are also included. As a result, generalizations on migration movements and the definition of various migration groups cannot be made because migration has many geographical, ethnic, cultural, economic and environmental dimensions. Asylum movements in migration studies have started to be studied in recent years. This causes an important limitation in the literature. In addition, the fact that the phenomenon of migration has a dynamic and constantly renewing structure makes the size of the research difficult.

.

Makale Bilgisi

Geliş: 01.12.2023
Onay: 18.12.2023

Anahtar sözcükler:Göç, İnsan Hakları, Sığınma, Sığınmacı, Sığınma Hakları

Öz

Küreselleşme, savaşlar, ekonomik, sosyal etkiler dünya genelinde göç hareketlerine hız katarak yapısal sorunları ve çeşitli faktörleri (sermaye, ticaret, bilgi, insan dolaşımı…gibi) etkileyerek uluslararası işbirliği ve ulusların sınır içi ve sınır dışı hukuklarında güncellemeleri zorunlu kılmaktadır. Kişi ve kitleler gönüllü veya zorunlu sebeplerden dolayı yaşadıkları yerlerden ayrılarak göç etmektedirler. Bu çalışma kişilerin veya kitlelerin zorunlu sebeplerle göçün en insani boyutu olan sığınma ve sığınma haklarını ulusal ve uluslararası kabul edilen protokol ve anlaşmalar bağlamında incelemektedir. Uluslararası teamüllerde fiili risk taşıyan sığınma hareketlerinin ve sığınma hakkının devletler tarafından korunarak çözüm üretmeleri beklenmektedir. Bu bağlamda Birleşmiş Milletler Antlaşması, İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi ve 1951 tarihli Mültecilere İlişkin Cenevre Sözleşmesi ile uluslararası hukukta kabul edilen hukuki metinler incelenmiştir. Türkiye coğrafi, tarihi, kültürel birçok sebeple çeşitli göçlere maruz kalmasından dolayı hukuki metinlerinde yeniden oluşturma veya güncellemelere gitmiştir. Çalışmada Türkiye'nin iç hukukunda yaptığı kanun ve yönetmeliklere de yer verilmiştir. Sonuç olarak göç hareketleri ve çeşitli göç gruplarının tanımlanmaları üzerine genellemelere gitmek göçün coğrafi, etnik, kültürel, ekonomik, çevresel birçok boyutunun olmasından dolayı yapılamamaktadır. Göç çalışmalarında sığınma hareketleri son yıllarda çalışılmaya başlanmıştır. Bu da alan yazın konusunda önemli bir sınırlılığa neden olmaktadır. Ayrıca göç olgusunun dinamik ve sürekli kendini yenileyen bir yapıya sahip olması araştırmaların boyutunu zorlaştırmaktadır.

1. GİRİŞ

Uluslararası hukukun en temel amaçlarından biri insan haklarını korumaktır. Tarihsel süreç içersinde, insanlar çeşitli nedenlerle hak ihlallerine uğramış veya çeşitli nedenlerle yaşadığı yerlerden ayrılmış ve başka ülkelere sığınmak zorunda kalmıştır. Ulus devlet yapılanmasının oluşması ve vatandaşlık kavramının uluslararası toplumun konusu olması, II. Dünya Savaşı sonrasında yaşanılan süreçler, yeni güvenlik anlayışları, ulus üstü çatı teşkilatlanmalarının yolunu açmış, Birleşmiş Milletler tarafından kabul edilen İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi göçmenler, sığınmacılar bağlamında temel metin olarak birçok devletin imzalanması sağlanmıştır. Bireylerin hareket serbestliği ve başka bir devlete sığınma hakları bu bildirgeyle belirtilerek 1951 Mülteci Sözleşmesi'nin kabulü oluşturulmuştur. 1951 Mülteci Sözleşmesi ''mülteci" kavramını tanımlayarak mültecilerin korunmasına yönelik temel ilkeleri ve mültecilerin uluslararası alanda sahip oldukları hakları düzenlenmiştir (Dost,2014 :8-9, 2005: 196; Caşın, 2013: 1383).

Devletler, aralarında yaptıkları anlaşmalarla bazı kişi ve grupları korumaya yönelik düzenlemeler getirerek, gerçek kişilerin uluslararası hukukun konusu etmiştir. Özellikle de savaş zamanlarında yaşanacak insan hakları ihlallerine karşı, mağdur olan insanların, toplulukların korunması önem kazanmıştır (Bozkurt, 2012: 168) Bu gruplar; azınlıklar, mülteciler/sığınmacılar ve uyruksuzlar olarak tanımlanmaktadır. (Pazarcı, 2005: 196). Sığınmacılar gittikleri ülkelerdeki tanımlanmalarına göre hak ve sorumluluklar elde etmektedir. Bir devletin, sığınma taleplerine karşı yükümlülükleri, o devletin uluslararası anlaşmalara taraf olup olmamasına göre değişmektedir

İnsanlık tarihi boyunca görülen göç hareketleri, devlet içi ve devletlerarası çatışmaların arttığı dönemlerde yoğunlaşmaktadır. Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR) günümüzde yaklaşık 71 milyon kişinin zorunlu nedenlerden dolayı ülke içinde ya da dışında göç etmiş olduğunu belirtmektedir. Bu sayı, insanlık tarihi boyunca tanık olunan en yüksek rakamdır. Buna ilaveten her gün 37.000 insan daha çatışma ya da baskı nedeniyle evini terk etmek zorunda kalmaktadır. 71 milyon göçmenin yaklaşık üçte biri (26 milyon kişi) mülteci durumundadır.(UNHCR, "Figures at a Glance"). Mülteci Hukuku Statüsüne İlişkin Birleşmiş Milletler Sözleşmesi ve diğer hukuki anlaşmalar, protokoller mültecilere uluslararası hukukta bazı hakları kazandırmıştır. Güvenli sığınma hakkı sığınmacılara mültecilere tanınan haklardan yaralanma haklarını getirmiştir. Düşünce özgürlüğü, dolaşım özgürlüğü vb. Ayrıca, 'zorla geri göndermeme' ilkesi (non-refoulement) mültecileri barındıran ülkeleri bağlayan bir maddedir. Bu bağlamda mülteciler sığındıkları ülkelerin yasalarına uyma yükümlülükleri de vardır (Demirtaş, 2019 :1). Mültecilerin güvenli sığınma hakkına sahip olduğunu belirtmek mümkündür. Mültecilere yönelik sağlanan uluslararası koruma hem fiziksel güvenlik sağlarken hem de düş.13).ünce özgürlüğü, dolaşım özgürlüğü, eğitim, sağlık vb. haklar sağlaması gerekmektedir (Ulusoy, 2011

1.KAVRAM HARİTASI

1.1. Göç

Göç; "genellikle yerleşmek amacıyla, bir yerleşim yerinden bir başka yerleşim yerine, bir ülkeden bir başka ülkeye gitme eylemidir." (Keleş, 1980: 53). Göç (migration), "Ekonomik, toplumsal, siyasi sebeplerle bireylerin veya toplulukların bir ülkeden başka bir ülkeye, bir yerleşim yerinden başka bir yerleşim yerine gitme işi, taşınma, hicret, muhaceret" olarak tanımlanmaktadır (TDK,https://sozluk.gov.tr/, 2020). Uluslararası Göç Örgütü göç kavramını; "Bir kişinin veya bir grup insanın uluslararası bir sınırı geçerek veya bir Devlet içinde yer değiştirmesi. Süresi, yapısı ve nedeni ne olursa olsun insanların yer değiştirdiği nüfus hareketleridir. Buna, mültecilerin, yerinden edilmiş kişilerin, ekonomik göçmenlerin, aile birleşimi gibi farklı amaçlarla hareket eden kişilerin göçü de dâhildir.*"* tanımlar (Uluslararası Göç Örgütü, 2013: 35-36; Şakacı,2020:1-2).

1.2. Mülteci

Mülteci; ülkesinde ırk, din, sosyal konum, siyasal düşünce ya da ulusal kimliği nedeniyle kendisini baskı altında hissederek kendi devletine olan güvenini kaybeden, kendi devletinin ona tarafsız davranmayacağı düşüncesi ile ülkesini terk edip, başka bir ülkeye '***sığınma'*** **talebinde** bulunan ve bu talebi o ülke tarafından ***'kabul'*** edilen kişidir.(URL 1)

Türkiye'nin de taraf olduğu Cenevre Sözleşmesi'nde 1/a,2. maddesinde mülteci, "Irkı, dinî, tabiîyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasî düşünceleri yüzünden, zulme uğrayacağından haklı

sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan, ya da söz konusu korku nedeniyle, yararlanmak istemeyen yahut tabiîyeti yoksa ve bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen kişi*''* olarak tanımlanmıştır (Yılmaz,2007:14).

1.3. Sığınmacı

Sığınmacı; ırk, din, sosyal konum, siyasal düşünce ya da ulusal kimliği nedeniyle ülkesinde ayrımcılığa uğradığı veya baskıya uğradığını düşünen ve ülkesinden ayrılan ve henüz sığınma talebi, gittiği ülkenin yetkilileri tarafından ***'soruşturma'*** safhasında olan kişidir. İskân Kanunu Madde: 3 /3'e göre; **"Türkiye'de yerleşmek maksadıyla olmayıp bir zaruret ilcasıyla muvakkat oturmak üzere sığınanlara sığınmacı denir.'' tanımlanmıştır.**

1.4. Geçici Sığınma

Tehlikeli bir durum veya acil koruma ihtiyacının karşılanması amacıyla sığınılacak ülkeye yasal olarak geçici bir süre kalma durumudur. Bu bağlamda geçici statüdeki kişi veya grubun ihtiyaçları sığınılan ülke tarafından karşılanır ve 'geri göndermeme ilkesi' uygulanır. Mevcut mevzuatımızda kanuni düzeyde yer almayan geçici koruma rejimi, Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununun "Geçici Koruma" başlıklı 91 inci maddesinde şu şekilde tanımlanmaktadır: "(1) Ülkesinden ayrılmaya zorlanmış, ayrıldığı ülkeye geri dönemeyen, acil ve geçici koruma bulmak amacıyla kitlesel olarak sınırlarımıza gelen veya sınırlarımızı geçen yabancılara geçici koruma sağlanabilir'' (URL.).

1.5. Göçmen

Göçmen; ülkesinde ırk, din, sosyal konum, siyasal düşünce ya da ulusal kimliği nedeniyle baskı ve ayrımcılığa uğramadan bu nedenlerin dışında, çoğu zaman ekonomik gerekçelerle, ülkesini gönüllü olarak terk ederek başka bir ülkeye, o ülke yetkililerinin bilgi ve izni ile yerleşen kişidir. Göçmen (immigrant) genel olarak; "bireyin göç etme kararını kendi özgür iradesiyle ve 'kişisel uygunluk*'* sebepleriyle aldığı tüm durumları kapsar" (Şakacı, 2020:2). Kentbilim Terimleri Sözlüğü'nde göçmen; "bir ülkeden bir başka ülkeye yerleşmek amacıyla giden kişi, aile ya da toplumsal kümedir" (Keleş, 1980: 53) diye tanımlanmaktadır. Göçü Uluslararası Göç Örgütü; *"*hareket eden kişi ve aile bireyleri" için geçerli kabul edilmiştir. Birleşmiş Milletler (BM) ise göçmeni, "yabancı bir ülkede bir yıldan fazla ikamet eden bir birey*''* olarak tanımlar. Turist veya işadamı statüsüyle kısa süreli giriş yapan kişiler göçmen statüsünde değildirler (Uluslararası Göç Örgütü, 2013: 37) diye tanımlayarak göçün daha çok zorunlu olmayan yönleri belirtilmiştir.

1.6. Kaçak Göçmen

Kaçak göçmen; gittikleri ülkeye yasadışı yollarla sınırlardan giriş yaparak gelen veya yasadışı kendilerinin o ülkede olduğunu bildirmeyen ve yaşamaya devam eden göçmenlerdir (Koç,2001).

Göçmen kaçakçılığı faaliyetlerini, UNODC (2003) "bir kişinin vatandaşı veya daimî ikametgâhı olmayan bir Taraf Devlete yasadışı girişinden, doğrudan veya dolaylı olarak mali veya diğer maddi çıkarları elde etmek amacıyla tedarik edilmesi" tanımlamaktadır. TCK md 79/1 de suçun maddi karşılık gözetilerek yapılması esası, teröre destek olmak amacıyla yurda kaçak yollarla yabancıların sokulmasını/barındırılmasını veya ayrılmasını sağlamak noktasındaki farkı da belirlediği görülmektedir. Kaçak göçmen kaçakçılığı ile diğer yasadışı yollarla kişileri sınırdan geçirmek arasındaki farkı, Türk hukukunda maddi kazanç belirlemekte ve buna göre cezai işlem yapılmaktadır (Öcal ve Atasever, 2021:7-8).

2. MÜLTECİ ve SIĞINMACI

Mülteci ve sığınmacı kelimeleri bazen aynı anlamlarda bazen de farklı anlamlarda kullanılmaktadır. Mülteci ve sığınmacı kelimeleri farklı anlamlarda kullanıldığında kişilere farklı statü vermektedir. 1947 yılında, Avrupa'daki mültecilerle ilgili olarak, 3 yıl süreliğine kurulan Uluslararası Mülteci Örgütünün, anayasasında yaptığı mülteci tanımı bu alanda yapılan ilk tanımlamadır. Burada mülteci; ''esasında ırk, tabiiyet, politik düşünde ve dini inançlarından dolayı zulme uğrayan ya da tabiiyetinde bulunduğu ülke tarafından korunma imkânı bulunmayan kişilerdir'' (Caşın, 20132: 1377) diye tanımlanmıştır.

Mülteci (refugee), "Irkı, dini, tabiiyeti, belirli bir sosyal gruba mensubiyeti ve siyasi görüşleri yüzünden haklı bir zulüm korkusu nedeniyle vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve söz konusu korku yüzünden, ilgili ülkenin korumasından yararlanmak istemeyen kişidir" 1967 Protokolü ile Mültecilerin hukuki statüsüne İlişkin uluslararası hukukta çeşitli sözleşme ve bildirilerle bir teamül

oluşmuştur. (Mültecilerin Hukuki Statüsüne 1951 Sözleşmesi, 1A(2) Maddesi 2; Uluslararası Göç Örgütü, 2013: 65). 1951 Mülteci Sözleşmesi, Madde 1A(2)'deki mülteci tanımına ilaveten, 1969 tarihli Afrika'daki Mülteci Sorunlarının Özel Yönlerini Düzenleyen ABÖ (Afrika Birliği Örgütü) Sözleşmesi mülteciyi: "kendi menşe ülkesi ya da vatandaşı olduğu ülkenin bir bölümünde ya da tümünde dış saldırı, işgal, yabancı egemenliği ya da kamu düzenini ciddi biçimde bozan olaylar nedeniyle ülkesini terk etmeye zorlanan kişiler" olarak tanımlar (Uluslararası Göç Örgütü, 2013: 43). ABÖ (Afrika Birliği Örgütü) Sözleşmesi bölgesel bağlayıcılığı olan tek anlaşmadır. Oluşumunda Afrika sömürgeciliğinin sebep olduğu göçmen hareketleri etkili olmuştur. Bu sözleşme; 1951 Cenevre Sözleşmesi'nin "mültecilerin statüsüne ilişkin temel ve uluslararası bir belge" olduğunu kabul etmiştir (Çorabatır,2016).

1984 yılında Güney Amerika ülke temsilcileri ve hukukçularının bölgedeki mültecilerin korunmaları için Kolombiya'nın Cartagena kentinde bir araya gelerek Cartagena Bildirisi oluşturup onaylamıştır. Cartagena Bildirisi Güney Amerika bölgesinde 1951 Cenevre Sözleşmesi'nin yaptığı mülteci tanımını genişleterek bildiriye almıştır. Mülteci, *"yaygın şiddet, dış saldırı, iç çatışmalar, yaygın insan hakları ihlalleri ya da kamu düzenini ciddi olarak bozan diğer durumlardan dolayı hayatları, güvenlikleri veya özgürlükleri tehdit altında bulunduğu için ülkesinden kaçan kişidir'' olarak tanımlanmıştır.* Mülteciler; "eziyet, çatışma, saldırı veya toplum huzurunu ciddi şekilde bozan diğer durumlarda, geldikleri ülkelerin dışında bulunan ve bunun sonucu olarak da 'uluslararası koruma' talebinde bulunan kişilerdir" (UNHCR, 2016: 1; http://madde:14.org; 2020; Şakacı, 2020:2)

Hathaway,e göre; (2012: 182-183) kişinin mülteci olarak değerlendirilebilmesi için 6 kriterin sağlanması gerekmektedir. Bunlar:

- Kişi asıl ülkesinin dışında bulunmalı;
- Gerçek bir risk söz konusu olmalı;
- Ciddi zarar doğuracak bir eziyet olmalı;
- Başarısız bir devlet korumasından kaynaklanmalı;
- Söz konusu risk kişinin medeni ve siyasi hallerle bağlantılı olmalı (ırk, din, uyruk, herhangi bir sosyal gruba üye olma ya da politik düşünce);
- Kişi koruma ihtiyacı içerisinde olmalıdır. (akt: Ergüven, Özturanlı, 2013:18).

Mülteci, bulunduğu ülkede mülteci statüsünü alan kişilerdir. Gittikleri ülkenin kanunlarından yararlanırlar. Sığınmacı ise, mülteci statüsü almak için daha başvuru yapmamış ya da yaptığı başvuru henüz kabul edilmemiş kişilere denilmektedir. Sığınmacı, bulunduğu ülkede mültecilik statüsü incelenen ve geçici bir korumadan yararlanan kişilerdir. Sığınmada, kişi sığınma talebinde bulunur ancak mülteci statüsünü hemen kazanamaz (Akbatur, 1996: 2). Sığınma hakkı geçici kısa süreli bir barınmayı sağlayan fiili bir durumdur. Sığınmacılar mültecilerin haklarına sahip değildirler (Özcan, 2005: 22).

MÜLTECİ	SIĞINMA
Gittiği ülke tarafında sığınma talebi kabul edilmiş	Sığınma talebi henüz kabul edilmemiş
Mülteci statüsünü hukuken kazanmış	Geçici korunmadan yararlanır
Kalıcı barınma	Kısa süreli barınma
Mültecilik hukuki bir statüdür	Sığınma bir süreçtir
Gönüllü zorunlu sebepler olabilir	Riskli durum; siyasi dini zulüm,baskı olabilir
Kendi ihtiyaçlarını kendileri sağlar	Her türlü ihtiyaçları karşılanır

Şekil 1: Mülteci ve Sığınma Arasındaki Farklılıklar.

3. SIĞINMA HAKLARI

Devletlerin sığınmacıları kabul etmesinde o ülkenin uluslararası anlaşmalara taraf olup olmamasına bağlıdır. Sığınılan devlet, anlaşmada taraf ise, bu anlaşmalarda öngörülen kurallara uygun olarak, sığınma isteyenleri ülkesine kabul etmek ve onlara mülteci statüsünü tanımak zorundadır. Devletler mültecilere ilişkin herhangi bir anlaşmaya taraf değilse, devletler serbesttir. Yani herhangi bir uluslararası yükümlülük yoktur (Urk, 2010 :26). Bununla beraber uluslararası hukukta sığınma taleplerinin ülkeler tarafından kabul edilmesi yönünde bir teamül oluşmuştur. Sığınma talebi insani boyutu olan ve çoğunlukla tehdit içermeyen zorunlu hallerin sonucunda oluşur. İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi madde:14/(1).'de sığınma hakkını; "Herkes, zulüm karşısında başka ülkelerde sığınma talebinde bulunma ve sığınma olanağından yararlanma hakkına sahiptir." tanımını yaparak temel insan hakkı olarak saymıştır.

Sığınma (asylum) kimi zaman iltica olarak da tanımlanmaktadır. Sığınma; bir kişinin, vatandaşı olduğu ve oturduğu devletten siyasi, dini, kültürel, etnik ayrımcılık ve baskı gibi durumları yaşamasından dolayı ayrılarak başka bir devletin diplomatik temsilciliğine, devlet gemi veya uçağına girerek, sığındığı devletin korumasına tabi olmasıdır. Sığınma zorunlu riskli bir sebepten dolayı olmaktadır. Ayrıca siyasi, dini, zulüm ve başka kişi veya gruplara yapıldığından dolayı sığınmada amaç bu sığınmacılara güvenli ortam sağlamaktır (Urk, 2010:15). Sığınma hakkı sığınma talebinde bulunan kişileri hukuki olarak doğrudan bir koruma sağlamamakta kişinin hukuki güvence altına alınmasını, başvurduğu devletin ihtiyarına bırakmaktadır. Devletler, uluslararası hukukta anlaşmalara taraf olma ve iç hukuklarına göre kişilere sığınma hakkını tanıma ya da tanımama yetkisine sahiptir (Savaşan, 2009: 16).

Sığınma, toplu olarak veya bireysel olarak yapılabilir. Burada sığınmayı oluşturan sebepler sadece kişilere değil bir topluluğa da uygulanabilir (baskı, zulüm, siyasi, dini ayrımcılık, iç savaş…). Birden fazla kişinin zorunlu sebeplerden kaçarak sığınmasına toplu sığınma; tek bir kişinin yine aynı sebeplerden kaçarak sığınmasına bireysel sığınma denir (Pazarcı, 2005: 186). Sığınma hakkı, kişilerin kendi devletleri dışında bir devletten koruma güvenlik araması, sığınılan devletin de kişileri korumasıdır. Sığınma hakkı, sığınılan ülkeye girilmesine ve orada geçici bir süre kalınmasını sağlar (Pazarcı, 2005: 189).

Boed'a göre (1994-1995: 3); Sığınma hakkı devletlere bazı yükümlülüklerde getirebilir:

- Topraklarına kişileri kabul etmek,
- Kişilere o ülkede geçici olarak kalma izni vermek,
- Kişileri kovmaktan kaçınmak,
- Kişileri sınır dışı etmekten kaçınmak,
- Kişilerin özgürlüklerini kısıtlamaktan ya da yargılamaktan ve cezalandırmaktan kaçınmak (akt : Çalık, 2015 :9).

Uluslararası anlaşmalar, Sığınma hakkının korunmasında devletleri bağlayıcı bir unsur olur. Devletler taraf oldukları bu uluslararası anlaşmalardan dolayı kendi iç hukuklarında düzenlemeler yaparak sığınma hakkının korunmasını sağlarlar (Caşın, 2013: 1383).

Sığınma hakkı aynı zamanda "geçici koruma rejimi"ni kapsar. Geçici koruma rejimi, kalıcı veya daha iyi bir çözüm bulununcaya kadar bir ara çözüm ve fiili durumu geçici olarak güvence altına almadır. Ülkesinden ayrılmaya zorlanmış, ülkesine dönemeyen, acil ve geçici koruma bulmak amacıyla, kitlesel olarak bir ülkenin sınırlarına gelen veya sınırlarını geçen yabancılara uygulanan rejimdir. Geçici koruma statüsü tanınan kişilerin her türlü ihtiyacını geçici korumayı sağlayan devlet karşılamaktadır (Dizman, 2012: 2).

Türkiye hukukunda göç hareketleri 'yabancılar hukuku' ve 'vatandaşlık hukuku' olarak çerçevelendirilmiştir (Ekşi, 2006,: 80). Türkiye'de geçici korumaya iç hukukunda yer vermiş ihtiyaca yönelik güncellemeler yapmıştır. Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu, 4 Nisan 2013 tarihinde yürürlüğe konularak 2011 yılından itibaren süren yoğun göçlere yönelik madde 1'de kanunun amacı açıklanmıştır.

MADDE 1 – ''Bu Kanunun amacı; yabancıların Türkiye'ye girişleri, Türkiye'de kalışları ve Türkiye'den çıkışları ile Türkiye'den koruma talep eden yabancılara sağlanacak korumanın kapsamına ve uygulanmasına ilişkin usul ve esasları (…) '' düzenlemek denilmiştir.

MADDE 2 (1) ''Bu Kanun, yabancılarla ilgili iş ve işlemleri; sınırlarda, sınır kapılarında ya da Türkiye içinde yabancıların münferit koruma talepleri üzerine sağlanacak uluslararası korumayı,

ayrılmaya zorlandıkları ülkeye geri dönemeyen ve kitlesel olarak Türkiye'ye gelen yabancılara acil olarak sağlanacak geçici korumayı (…)'' kapsar denilerek Türkiye'ye sığınan kişilere geçici koruma sağlanacağı belirtilmektedir (Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu, 2013). Bu kanunla birlikte ülkesinden zorla ayrılan ülkesine tekrar dönemeyen ve geçici koruma talebi ile kitlesel biçimde Türkiye'ye sığınan kişilere geçici koruma sağlanarak hem bireysel hem de toplu olarak zorunlu olarak gelen göçmenlere geçici koruma imkanı oluşmuştur (Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu, 2013).

Geçici Koruma Yönetmeliği'ndeki maddeler ile Türkiye'nin yabancılara yönelik izlediği politika ve işleyiş ; (Geçici Koruma Yönetmeliği, 2014)

- Geçici korumadan yararlanabilecek kişiler,
- Geçici koruma kararına ilişkin hükümler,
- Geçici koruma kapsamındaki işlemler,
- Geçici korunanlara sağlanacak eğitim, sağlık, çalışma, sosyal ve tercümanlık hizmetleri,
- Geçici koruma kapsamına alınan kişilerin sorumlulukları,
- Geçici barınma merkezlerinin sevk, yönetim ve işletim hizmetleri,
- Geçici koruma kapsamındaki kişilerin gönüllü olarak geri dönüş ve üçüncü ülkeye çıkma işlemleri,
- Geçici koruma konusunda sivil toplum ile ulusal ve uluslararası kuruluşlarla iş birliğidir, şeklinde düzenlenmiştir.

Ülkemizde yabancılara yönelik yapılan yasal düzenlemeler (Fansa, 2021: 4-5)

YASAL DÜZENLEME	YILLAR
İltica Yönetmeliği	1994
Yabancı Çalışma Kanunu	2003
Göçle İlgili Ulusal Eylem Planı	2005
İskan Kanunu	2006
Yabancılar ve Uluslaarası Koruma Kanunu	2013
Geçici Koruma Yönetmeliği	2014

Şekil 2: Yabancılara Yönelik Türkiye'deki Yasal Düzenlemeler (Kaynak: Fansa,2021 :5).

4. SIĞINMA HAKKININ KORUNMASI

Vatandaşlar mensubu olduğu devletler tarafından korunurlar. Devletler çeşitli nedenlerle, vatandaşlarını korumakta yetersiz veya isteksiz kalabilirler. Bu durum kişi veya toplulukların hak ihlalleri yaşaması sonucunu oluşturur. Nihayetinde bu durumda yaşamak ve maruz kalmak istemeyen kişiler, yaşadıkları ülkeyi terk ederler. Uluslararası toplum temel insan hakları ihlalleri olduğu durumlarda çatı kuruluşları oluşturma ve müdahale etme yoluna gitmiştir (Jastram, 2001: 15; akt: Çalık, 2015:8).

I. Dünya Savaşı sonrası oluşan mülteci sorunlarının çözümünde Milletler Cemiyeti uluslararası çatı kuruluş olarak anlaşmalar oluşturma çözüm yoluna gitmiştir. 1933 tarihli Mültecilerin Uluslararası Statüsü ile 1938 tarihli Almanya'dan Gelen Sığınmacıların Statüsü sözleşmeleri atılan ilk adımlardır. Milletler Cemiyeti, mülteci statüsünden yararlanma statüsünü, ülke dışında bulunmayı ve herhangi bir devletin koruması altında olmama olarak tanımlamıştır. II. Dünya Savaşı'ndan sonra Avrupa'da, çok sayıda insanın yer değiştirmesi uluslararası kuruluşların kurulması için devletlerarasındaki yakınlaşmanın ve işbirliğinin oluşmasını sağlamıştır. Uluslararasılaşma anlayışı, karşılıklı işbirliği ve iletişimi artırmış, Birleşmiş Milletler bünyesindeki devletleri mülteci sorununa kalıcı çözümler bulmaya yönlendirmiştir. Bu bağlamda 1948"de ilan edilen İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin 14. maddesinde sığınma, temel bir insan hakkı olarak kabul edilmiştir (Caşın, 2013: 1387).

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi"nin 14. maddesinde sığınma hakkı; "Herkes, kendi ülkesi de dahil olmak üzere, herhangi bir ülkeden ayrılmak ve ülkesine yeniden dönmek hakkına sahiptir" ve "Herkesin zulüm altında başka ülkelere sığınma ve sığınma olanaklarından yararlanma hakkı vardır" şeklinde yer almaktadır. Birleşmiş Milletler Kişisel ve Siyasal Haklar Sözleşmesinde de "Herkes kendi ülkesi de dahil, bir ülkeden ayrılmakta serbesttir" ve "Hiç kimse, kendi ülkesine girme hakkından

keyfi olarak yoksun bırakılamaz" denilerek sığınma hakkının temel bir insan hakkı olduğu belirtilmiştir (Boed, 1994-1995: 33; akt: Öztürk, 2012: 22-25).

Mültecilere yönelik korumanın temel dayanağı; Birleşmiş Milletler Antlaşması, İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi ve 1951 tarihli Mültecilere İlişkin Cenevre Sözleşmesi'dir. Mültecilere İlişkin Cenevre Sözleşmesi, mültecilerin hukuki statüsünü ve mültecilerin yöneldiği devletlerin hukuki, siyasi, ekonomik ve sosyal sorumluluklarını düzenlemek üzere hazırlanmıştır. Bu anlaşma 1954 yılında yürürlüğe girmiştir. Cenevre Sözleşmesinin, mültecilere geniş çaplı bir koruma sağlamasının nedeni, sözleşmede mülteci tanımı yer ve zaman bakımından kısıtlamalar içermemesinden kaynaklanmaktadır (Barkın, 2014: 338).

4.1. 1951 Mültecilerin Durumuna Dair Cenevre Sözleşmesi Bakımından Sığınma Hakkının Korunması

Kişilerin her türlü haklarının korunmasında birincil koruma kendi devletleridir. Sığındıkları ülke ikincil koruma statüsündedir. Bu bağlamda 1951 Mülteci Sözleşmesi, uluslararasında devletlere bazı yükümlülükler getirmiştir. Kişilerin Mülteci Sözleşmesi'nden yaralanması kendi ülkelerinin korunmalarından yoksun kaldıkları durumda devreye girer. Devletin iç karışıklıkları, zulüm, ayrımcılık ve yine devletin vatandaşlarını korumaktan kaçınması gibi durumlar sayılabilir (Uzun, 2013: 123).

1951 Cenevre Sözleşmesi "Hiçbir taraf Devlet, bir mülteciyi ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir sosyal gruba mensubiyeti veya siyasi fikirleri nedeniyle hayatı ya da özgürlüğü tehdit altında olacak ülkelere, her ne şekilde olursa olsun geri göndermeyecek veya iade (reful) etmeyecektir." (Madde 33-1) kararını alarak geri gönderme (Non-refolman) ve sığınma hakkının durumunu belirlemiştir. Buna karşılık yine uluslararası hukukta Zulüm riski olan yere geri gönderme (refulman) yapılan sözleşme ve bildirilerle koruma altına alınmak istenmiştir. Bu bağlamda İşkenceye ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Muamele veya Cezaya Karşı Sözleşme (Madde 3), 1949 Dördüncü Cenevre Sözleşmesi'nde (Madde 45, para.4), Kişisel ve Siyasal Haklar Uluslararası Sözleşmesi'nde (Madde 7), Kaybolmaya Karşı Herkesin Korunması Hakkında Bildiri'de (Madde 8), Kanun Dışı Keyfi ve Yargısız İnfazların Etkili bir Şekilde Önlenmesi ve Soruşturulması Hakkındaki Prensipler'de (Prensip 5) de geri gönderme (refulman) yasaklanmaktadır. Ayrıca İnsan Haklarını ve Temel Özgürlükleri Korumaya dair Avrupa Sözleşmesi (Madde 3), Amerika İnsan Hakları Sözleşmesi (Madde 22), ABÖ Mülteci Sözleşmesi (Madde 2) ve Arap Dünyasındaki Mültecilerin ve Yerinden Edilmiş Kişilerin Korunmasına Dair Kahire Sözleşmesi gibi uluslararası belgelerde geri gönderme yasaklanmıştır (Çorabatır,2016).

Geri Göndermeme İlkesi mültecilere koruma sağlayan bir ilkedir. Geri göndermeme ilkesiyle mülteciler geniş bir korumaya sahip olurken devletlerin egemenlik hakları kısıtlanmaktadır. Geri göndermeme ilkesine göre ''devletler; sığınmacıların kendi topraklarına girmesini izin verir ve onlara sığınmacı statüsünü vermelidir'' denilerek devletleri bağlayıcı bir ilke olmuştur (Savaşan, 2009: 17) . Geri göndermeme ilkesi fiili bir durumla karşı karşıya olan mültecileri (işkence, zulüm gibi..) kapsamaktadır.

Geri Göndermeme İlkesi bazı durumlarda devletler tarafında ihlal edilmiş sayılır;

- Herhangi bir yerde sığınma arama ihtimali olan sığınmacıyı sınırda reddetmek,
- Esas ülkesi ya da başka bir ülke olup olmadığına bakılmaksızın, mültecinin işkence göreceği bir devlete sınır dışı edilmesi ya da geri gönderilmesi,
- Başka güvenli bir yer arama ihtimali olan bir mülteciye gerekli uygun zaman verilmeden başvurusunun reddedilmesi (Frieberg, 2013; Abou El Wafa, 2009 :62: akt: Çalık, 2015:17-18).

Geri Göndermeme İlkesi göç etmeye zorlanmış kişilerin temel haklarından birisidir. 1967 New York Protokolü ile bazı değişikliklere uğrayan 1951 tarihli Mültecilerin Statüsüne Dair Sözleşme geri gönderme yasağı ile mültecilere koruma sağlamaktadır Sözleşmenin 33. maddesinde yer alan; "Hiçbir Taraf Devlet, bir mülteciyi, ırkı, dini, tabiiyeti belirli bir sosyal gruba mensubiyeti veya siyasi fikirleri dolayısıyla hayatı ya da özgürlüğü tehlike altında olacak ülkelerin sınırlarına, her ne şekilde olursa olsun geri göndermeyecek veya iade etmeyecektir.". Söz konusu ilke, sınır dışı etme, iade etme, suçluların iadesi.. gibi sebeplerle, mültecilerin ölüm, işkence, zulüm tehdidi altında olacakları ülkeye gönderilmemesini içermektedir. Geri Göndermeme İlkesinin sadece ülkeye giriş yapmış ve mülteci

statüsünü kazanmış kişilerin değil yanı sıra; sınırdan (sınır kapısı, liman, havalimanı) henüz giriş yapmamış ancak sınırda iltica talebini beyan eden kişilerin kabul edilmeyerek geri gönderilmesi durumunda hayatı tehlikeye girebilecek ya da zulme uğrama riski bulunanları da kapsamaktadır. Bununla birlikte geri göndermeme mutlak bir 'kabul yükümlülüğü' ülkeler için oluşturmaz. Ülke sınırlarına yasa dışı olarak giren yabancıların şartları mevcutsa geri gönderilemez. Bu bağlamda Mültecilerin Hukuki Statüsü hakkında Sözleşme'nin 33. mad/2: ''bulunduğu ülkenin güvenliği için tehlikeli sayılması yolunda ciddi sebepler bulunan veya özellikle ciddi bir adi suçtan dolayı kesinleşmiş bir hükümle mahkum olduğu için söz konusu ülkenin halkı açısından bir tehlike oluşturmaya devam eden bir mülteci, işbu hükümden yararlanmayı talep edemez'' denilmiştir. Geri Göndememe İlkesi kitlesel göç durumunda devletlerin negatif yaklaşımlarla uygulamalarına yol açmaktadır. Devletler, sınırlarına gelen kitlesel göç durumlarında gelenlere mültecilik statüsü yerine geçici koruma statüsü vermekten yana yol izlemektedirler. Kitlesel göçlerin doğası gereği çok sayıda insanın koruma talebininaynı anda olması koruma koşullarını zorlaştırmakta ve bazı durumlarda insan hakları ihlallerinin yaşanmasına sebep olmaktadır (Yıldırım ve Özdan, 2018: 3-4).

Uluslararası teamüllerde geri göndermeme ve sığınma hakkının insani yönüne vurgu yapılarak sığınılan ülkenin çözüm üretmesi beklenilmektedir. Geri göndermeme (Non-refulman) kişi veya gruplara karşı bir zulüm görme riski taşınmasına yönelik uluslararası hukuk teamülünde kabul edilen bir ilke olarak sığınma hakkını da içermektedir. Sığınma risk taşıyan bir durum sonucu olduğundan dolayı devletlerin sığınma taleplerini değerlendirmeleri insani ve barışçı bir yoldur. 1967 Birleşmiş Milletler Genel Kurulu devletlerin sığınma taleplerini değerlendirmeleri yönünde karar almıştır. ABÖ Sözleşmesi ve Cartegena Bildirgesi'nde ülkelerin sınırlarına gelen mültecilere sığınma hakkının verilmesinin siyasi değil insani bir karar olacağı vurgulamıştır (Çorabatır, 2016).

Amerika Birleşik Devletleri ve Avrupa Birliğine üye devletlerin birçoğu ülke sınırlarına yasadışı gelen veya yasal yollardan başvuru yapan göçmenlere yönelik kontrollü ve seçici kabul politikaları uygulamaktadırlar. Bu ülkelerin sınırlarında uyguladıkları yoğun güvenlik önlemleri hayat tehlikesi içerisinde olan sığınmacıları da kapsamaktadır (Aykaç ve Yertüm, 2017: 24). Ülkelerin sınırlarında uyguladıkları güvenlik önlemleri insani ihlallerin yaşandığı durumları ortaya çıkarmaktadır.

4.2. Avrupa Birliği'nin Temel Belgelerinde Sığınma Hakkının Korunması

Amsterdam Antlaşması'na kadar, Avrupa Birliği üye devletleri, ortak sığınma hükümlerini farklı yorum ve uygulamalarla gerçekleştirmiştir. Üye devletler kendi ulusal sığınma sistemlerini oluşturarak, mülteci sayısını en alt seviyede tutabilecekleri düzenlemeler oluşturmuştur. 1990'da Dublin ve Schengen Sözleşmelerinin imzalanması ile Avrupa Birliği sığınma politikaları bağlamında ortak bir uygulama sağlanmıştır (Ata, 2013: 84). Amsterdam Antlaşması üye ülkelerin sığınma politikalarını ve uygulamalarını uyumlu hale getirilmesi amaçlanmıştır. Ayrıca üye ülkeler arasında başvuru prosedürlerinde, başvuruların değerlendirilmesinde ve sığınmanın tanınmasındaki uygulama farklılıkları çözülmek istenmiştir. Avrupa Birliği Temel Haklar şartı, sığınma hakkını tek başına bağımsız bir hak olarak ele almıştır. "Sığınma hakkı, 28 Temmuz 1951 tarihli Cenevre Sözleşmesi ve sığınmacıların statüsüne ilişkin 31 Ocak 1967 tarihli Protokol kuralları dikkate alınarak ve Avrupa Topluluğu'nu kuran Antlaşma'ya uygun olarak (Savaşan, 2009: 24), Lizbon Antlaşmasıyla sığınma konusu, V. Başlıkta Özgürlük, Güvenlik ve Adalet Alanı adı altında düzenlenmiştir. Avrupa Birliği, sığınma, ikame koruma ve geçici koruma konularında uluslararası koruma isteyen 3. Devlet Vatandaşlarına, "Geri Göndermeme İlkesi" de dâhil olmak üzere ortak politikalar düzenleyecek ve bu politikalar, 1951 Sözleşmesi'ne ve 1967 Protokolü 'ne aykırı olmayacaktır (Özkan, 2011: 176).

Avrupa Brliğine üye devletler egemenlik alanlarını, güvenliklerini ve vatandaşlarının haklarını ön planda tutmak ve uyumlaştırma çalışmalarını kendi ulusal çıkarları doğrultusunda gerçekleştirmek isterken, mültecilerin uluslararası hukuktan doğan haklarını da korumak isterler. Ancak üye devletlerin kendilerini koruma tutumu, Avrupa Birliği içindeki yorum ve uygulama farklılıklarının sürmesini, sığınma hakkının azami şekilde korunmasını engellemektedir (Savaşan, 2009:32).

Avrupa Birliği geçici koruma rejimi, 1990' lı yıllarda Yugoslavya ve Kosova'da yaşanan zulümler sonrası Avrupa Birliği'nin sınırlarına yapılan toplu nüfus hareketlerine çözüm bulmak amacıyla oluşturulmuştur. Amsterdam Antlaşması ve 20 Temmuz 2001 tarihinde Konsey tarafından kabul edilen Geçici Koruma Yönergesi ile sığınmacılara geçici korunmanın asgari standartları oluşturulmak istenmiştir (Dizman, 2012: 2-3, Özcan, 2005: 159). Yönergeye göre, üye devletler geçici koruma statüsü verdikleri kişilere, kalış süreleri boyunca oturma izninin yanı sıra barınma, çalışma ve

eğitim imkânları sağlamak ve bu kişilerin yiyecek, giyecek ve sağlık ihtiyaçlarını karşılamak zorundadırlar. Geçici koruma süresi boyunca kişiler, bulundukları devletin himaye ve gözetimi altındadır (Güçer, Karaca, Dinçer, 2013: 27).

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi kapsamında faaliyet gösteren Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, bağlayıcı nitelikli kararlar almaya yetkilidir bu yönüyle kişileri uluslararası alanda devletlerin faaliyetlerine karşı koruyan bir çatı kuruluştur. AİHS geniş bir kapsama içererek mülteciler, uyruksuzlar, kaçak suçlular dahil olmak üzere koruma sağlar. Mültecilere AİHM aracılığıyla uluslararası alanda hukuksal koruma sağlamaktadır. Yaşam hakkı, işkence yasağı, kölelik yasağı, geçmişe yönelik cezalandırma yasağını Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ile mutlak nitelikte düzenlemeye kavuşmuştur (Korkut, 2008 : 24).

2. AMAÇ

Ulusal ve uluslararası hukukta sığınma ve sığınma hakları konusu dünyanın en büyük sorunlarından ve trajedilerinden biridir. Bu konuda farkındalık oluşturmak ve literatüre katkı sağlamak temel amaç olarak belirlenmiştir.

3. YÖNTEM

Nitel araştırma yöntemlerinden biri olan doküman analizi yöntemi kullanılmıştır

Çalışmamızın evrenini "Ulusal Ve Uluslararası Hukukta Sığınma Ve Sığınma Hakları" konusu oluşturmaktadır. Örneklemi ise uluslararası göçmenlerdir.

4. SONUÇ

Temel bir insan hakkı niteliğinde olan sığınma hakkının, temel uluslararası belgelerde tanımının yapılmamış olması sığınma hakkının ikincil bir hak olarak yorumlanmasına ve algılanmasına neden olmaktadır. İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nde, kişilerin sığınma arama ve sığınmadan yararlanma hakkına sahip olduğu belirtilmiş olsa da içerik ve kapsam bakımından yetersiz kalmaktadır. İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin bağlayıcılığının olmaması sığınma haklarında tam koruma sağlayamamaktadır. İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi insan haklarına ilişkin pek çok uluslararası anlaşmanın temelini oluşturması nedeniyle sığınma ve mülteci hukuku bağlamında yine de önemlidir. Zira 1951 Mülteci Sözlenmesinin başlangıç yazısında, İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'ne atıf yapılmıştır.

1951 Sözleşmesinin mülteci tanımında yer ve zaman bakımından kısıtlamaların bulunması bu sözleşmeyi eksik bırakmaktadır. 1967 Protokolü ile eksiklikler giderilmeye çalışılmıştır. 1951 Sözleşmesi mülteci kavramının kapsamını daraltan "zulüm görme korkusu" şartı, varlığını hala sürdürmekle beraber bu durum, doğal afetler ya da savaşlar nedeniyle ülkelerin terk eden insanların mülteci kapsamının dışında kalmasına yol açmaktadır. Bu bağlamda kişilerin yaşayacağı korku, savaş ve doğal afet durumlarını da kapsamalıdır. Tanımda yer alan korku, zulüm korkusu olarak yer alması savaş ve doğal afetleri Sözleşme'nin kapsamına alınmamasına neden olmaktadır. Fiiliyattaki bu eksiklikler uluslararası toplumun üzerinde ortak anlaşma sağlayacağı kapsamlı bir mülteci tanımının yapılmasını zorunlu kılmaktadır.

Sığınma ve mültecilik küresel bir sorun olarak dünya toplumunda bütün devletlerin, ihtiyaç halindeki mültecilerin bakımlarını eşit bir şekilde paylaşmalarını gerektirmektedir. Uluslararası ortak fonlar oluşturularak sığınma ve mültecilerin bakım maliyetleri paylaşılmalıdır. Mülteci ve sığınmacılara maruz kalan devletler tazminat bedeli alabileceği bu uluslararası fonlar hem sığınılan devleti yükünü azaltma hem de mültecileri daha insani bir koruma sağlayacaktır. Bölgesel bazlı olarak bazı devletler daha fazla çeşitli göçlere maruz kalmaktadır. Göçe maruz kalan devletler sosyolojik, kültürel ve ekonomik vb. birçok bedel ödemektedirler. Göç hareketleri uluslararası bir sorun olarak göçe yoğun olarak maruz kalan devletlerin mali yükünün paylaşıldığı bir sisteme dönüştürülmelidir

KAYNAKÇA

Abou-El-Wafa, A. (2009). The Right to Asylum between Islamic Shari'ah and International Refugee Law, Riyad.

Akbatur, F. (1996). *"Çocuk Hakları Sözleşmesi Işığında Mültecilik Ve Çocuklar"*'Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni, *16*(1-2), 1-18

Ata, F. K. (2013). *Avrupa Birliği Ve İnsan Hakları*. Ankara. Siyasal Kitabevi.

Aykaç, M. & Yertüm, U. (2017). Avrupa Birliği Göç Politikalarının Gelişimi: Misafir İşçi Kabulünden Sığınmacı Akınına. *Journal of Social Policy Conferences* , 1-29 .

Barkın, E. (2014). 1951 Tarihli Mülteciliğin Önlenmesi Sözleşmesi. *Ankara Barosu Dergisi*. (1), 331-360

Boed, R. (1994). The State Of The Right Of Asylum In Internatıonal Law. *Duke Journal Of Comparative & International Law, 5,* 1

Bozkurt, E., Kütükçü M. A. & Poyraz, A. (2012). *Devletler Hukuku,* (7. Baskı). Ankara: Yetkin yayınları.

Caşın, M. H. (2013).. *Modern Uluslararası Hukukun Temel Esasları*, Cilt: II, İstanbul: Legal yayıncılık

Çağlayan, S. (2006). Göç Kuramları, Göç Ve Göçmen İlişkisi. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* , (17) , 67-91

Çalık, T. (2015). Sığınma Hakkının Korunması. *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, *23*(1), 117-146

Demirtaş, B. (2019). *Mülteciler ve güvenlikleştirme*. *Güvenlik Yazıları Serisi*, *18*, 1-8.

Dizman, A. O. (2012). *Geçici Koruma Politikası ve Türkiye'ye Sığınan Suriyeliler.* Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı Değerlendirme Notu, Ağustos.

Dost, S. (2014). Ulusal Ve Uluslararası Mevzuat Çerçevesinde Ülkemizdeki Suriye'li Sığınmacıların Hukuki Durumu. *Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, *4*(1), 27-69

Ergüven, N. S. & Özturanlı. B. (2013). Uluslararası mülteci hukuku ve Türkiye. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 62 (4) 2013: 1007-1061)

Fansa, M. (2021). Kimim ben? Göçmen, sığınmacı, mülteci, yabancı, vatansız ve geçici koruma: Türkiye'deki Suriyeliler. *Antakiyat, 4*(2), 289-306.

Güçer, M., Karaca, S., & Dinçer, O. B. (2013). *Sınırlar arasında yaşam savaşı Suriyeli mülteciler alan çalışması*. International Strategic Research Organization (USAK).

Hathaway, J. C. (2012). *Refugees and Asylum*. Foundation Of international Migration Law, (Edited By: Brian Opeskin, Richard Perruchoud, Jillyanne Redpath-Cross), New York

Jastram, K., & Achiron, M. (2001). *Refugee protection: A guide to international refugee law*. Geneva: IPU/United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR).

Karpat, K. H. & Sönmez, A. (2003). *Türkiye'de Toplumsal Dönüşüm: Kırsal Göç, Gecekondu Ve Kentleşme*. Ankara: İmge Kitabevi.

Keleş, R. (1980). *Kentbilim Terimleri Sözlüğü* . Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Kjaerum, M. (2013). Handbook On European Law Relating To Asylum, Borders And Immigration, Luxemburg

Korkut, L. (2008). Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarının devletlerin sığınmacıları sınırdışı etme egemen yetkisine etkisi: Türkiye Örneği. *Ankara Barosu Dergisi*, (4), 20-35.

Oğuz, Ö. & Atasever, B. (2021). Düzensiz Göçün Karanlık Yüzü: Göçmen Kaçakçılığı. *Kapadokya Akademik Bakış*, *5*(1), 41-65.

Özcan, M. (2005). Avrupa Birliği Sığınma Hukuku: Ortak Bir Sığınma Hukukunun Ortaya Çıkışı, Ankara: Usak Yayınları

Özkan, I. (2011). A.İ.H.M. ve Avrupa Birliği Adalet Divan Kararlar Işığında Avrupa Birliği'nin Göç ve Sığınma Politikası. *Ankara Barosu Dergisi*: 69, Sayı:69.

Öztürk, N. Ö. (2012). Avrupa Birliği Temel Haklar Şartında Yer Alan Sığınma Hakkının Tahlili. *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt:3 Sayı:2. s 22-25.

Pazarcı, H. (2005). Uluslararası Hukuk Dersleri, 2. Kitap, (8. Baskı), Ankara.

Savaşan, Z. (2009). AB'de sığınma hakkı: ortak sığınma sistemi oluşturma amacı ve devam eden kısıtlamalar. *İnsan Hakları Yıllığı, 27*, 13-34.

Şakacı, K. B. (2020). *''Türkiye'nin Göç Ve İskân Politikaları: 1934 Tarihli 2510* T.C. Resmî Gazete. (2014). *Geçici Koruma Yönetmeliği*. Ankara.

Urk. M. (2010); Göç Olgusu Bağlamında Mülteciler, Sığınmacılar ve İnsan Hakları. (Yüksek lisans tezi). Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

URL. 1 https://bianet.org/biamag/bianet/2953-multeci-siginmaci-gocmen-nedir E.T. 07.03.2023

URL. 2 https://www.goc.gov.tr/kurumlar/goc.gov.tr/Yayinlar/Kitaplar/iltica_goc_mevzuati.pdf E.T.07.03.2023

URL. 3 https://www.tesadernegi.org/amerika-birlesik-devletlerinin-gocmen-politikalari-baglaminda-tarim-iscisi-gocmen-kadinlarin-guncel-sorunlari-ve-joe-biden-donemi.htm E.T.07.06.2023

URL. 4 https://sozluk.gov.tr/. E.T. 08.06.2023

URL. 5 https://www.unhcr.org/ E.T. 09.06.2023

URL. 6 https://www.hukukpolitik.com.tr/2016/04/27/savas-multeciler-siginma-hakki/ E.T. 11.07.2023

Uzun, E. (2013). *Uluslararası Mülteci Hukuku*. Uluslararası Hukuk II, (Editör: Ayşe Nur Tütüncü, Elif Uzun), Eskişehir.

Yıldırım, M. T. & Özdan, S. (2018). AB ile Türkiye arasındaki Geri Kabul Anlaşması'nın İnsan Hakları Açısından Değerlendirilmesi. *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, 24*(1), 36-49.

Yılmaz, N. Ö. (2007). 5543 Sayılı İskân Kanunu Hükümleri Uyarınca Türk Vatandaşlığının Kazanılması. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi,* 68, 241-264.